

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน

A MODEL OF LEARNING MANAGEMENT ADMINISTRATION ACCORDING
TO KING RAMA X'S ROYAL EDUCATIONAL POLICIES TO PROMOTE
CAREER SKILLS AND INCOME GENERATION DURING SCHOOLING
FOR STUDENTS

วีระ บัวผัน¹

Weera Buaphan

Received : June 9, 2026

Revised : June 28, 2026

Accepted : June 30, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทาง 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ แบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.05$) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.07$) 2) รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.19$) ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.16$) ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.13$) ตามลำดับ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข และมีความกระตือรือร้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.19 และ 4) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.23$) และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.20$)

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้, พระบรมราโชบายด้านการศึกษา, ทักษะอาชีพ, การมีรายได้ระหว่างเรียน

¹สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

Affiliation Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current states, desirable states, priority needs, and guidelines; 2) to develop and validate a model; 3) to implement the developed model; and 4) to evaluate the model. The research instruments consisted of a questionnaire on current and desirable states, a questionnaire on learning management guidelines, an evaluation form for the propriety, feasibility, and utility of the model, and a satisfaction questionnaire toward the implementation of the model. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNI).

The research findings revealed that 1) The overall current state was at a high level ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.05$), and the overall desirable state was also at a high level ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.07$). 2) The developed learning management model comprised 6 components: principles, objectives, inputs, processes, outputs, and success conditions. The validation results indicated that the propriety, appropriateness, and feasibility of the model were at the highest levels ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.19$) ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.16$) ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.13$) respectively. 3) The results of the model implementation showed that the learners exhibited positive attitudes toward work, worked happily, and demonstrated enthusiasm at the highest level overall, accounting for 91.19 percent. 4) The results of the model evaluation indicated that the overall utility was at the highest level ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.23$), and the stakeholders' overall satisfaction was also at the highest level ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.20$).

Keywords: Learning Management Model, Royal Educational Policies, Career Skills, Income Generation During Schooling

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือและกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อันเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงพระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทาน รางวัล เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2524 ความว่า “...การจัดศึกษาที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด มีความประพฤติที่ดีและมีคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นพอกเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด...” (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) สอดคล้องกับพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรร

รามาชิตีศรีสินทรมหาวิชราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พุทธศักราช 2562 ความว่า “...เราเจาสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป...” (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่องจากพระราชบิดา โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในหลวงรัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษาอันเป็นเป้าหมาย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ-มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่ 3 มีงานทำ-มีอาชีพ ทรงเน้นย้ำถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกอบรมให้ผู้เรียนรักงาน สู้งาน ขยันขันแข็ง เรียนรู้การทำงานจนสามารถพึ่งพาตนเอง เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ ตลอดจนการสนับสนุนให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อสร้างทางเลือก ในการประกอบอาชีพและสามารถสร้างรายได้ระหว่างเรียน อันเป็นการวางรากฐานทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนและชุมชนให้มีความมั่นคง

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้มุ่งเน้นการพลิกโฉมประเทศสู่สังคมฐานความรู้และพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัยให้เป็นที่กำลังแรงงานที่มีทักษะสูง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดนโยบายและจุดเน้น รวมถึงนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ภายใต้นโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ยกระดับคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยการพัฒนาทักษะอาชีพและการสร้างรายได้ระหว่างเรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

จากการศึกษาสภาพบริบทเชิงพื้นที่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานหลายแห่งยังมีข้อจำกัด และสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ในเขตบริการมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ซึ่งประสบปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2567) ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโอกาสทางการศึกษา คุณภาพชีวิต และอัตราการออกกลางคันปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นการบริหารจัดการของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ยังขาดรูปแบบหรือคู่มือการดำเนินงานที่เป็นระบบแบบแผนและชัดเจน การจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพในหลายสถานศึกษา ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดรูปแบบการบริหารจัดการที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร บังคับย่นำเข้าในการจัดกิจกรรม ตลอดจนครูผู้สอนยังขาดสมรรถนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงพาณิชย์ และการบริหารตลาด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2567) ยิ่งไปกว่านั้น การเชื่อมโยงความร่วมมือร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้าน วิชาชีพชุมชน และภาคเอกชน ยังไม่มีความยั่งยืน และขาดระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลจากหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นเชิงนโยบายผนวกกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

จริงในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จึงเกิดแรงจูงใจในการศึกษาและพัฒนาแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบท เพื่อยกระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น เพื่อนำข้อมูล เชิงประจักษ์มาใช้เป็นฐานในการสร้างรูปแบบ ตรวจสอบรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้และประเมินผลประสิทธิภาพในภาพรวม ผลการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยตอบสนองต่อนโยบายการศึกษาของชาติ และการน้อมนำพระบรมราโชบายสู่การปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางเชิงโครงสร้างที่สำคัญให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อ การทำงาน มีความสุจริต และสามารถสร้างรายได้เสริมเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้ อย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งรายละเอียดตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทาง

ประชากร คือ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้งหมดจำนวน 2,246 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ

จำนวน 16 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 179 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,048 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 377 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาในเทศก์ จำนวน 16 คน ผู้บริหารสถานศึกษา และรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 179 คน และ ครูผู้สอน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 179 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายในการทดลอง ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้งหมดจำนวน 179 แห่ง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและรับการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียน ทั้ง 179 แห่ง และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้น 3,750 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน ได้มาจากเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการ และตัวแทนผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนระดับนโยบายและการกำกับดูแล จำนวนรวมทั้งสิ้น 55 คน ประกอบด้วย ศึกษาในเทศก์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 16 คน ประธานกลุ่มโรงเรียน จำนวน 19 คน ตัวแทนครู จำนวน 19 คน และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) จำนวน 4 คน

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทาง

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) จึงมีทั้งแหล่งข้อมูลที่เป็น เอกสารเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเอกสารออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐ พระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาฯ ระดับที่ 10 และแนวคิดการส่งเสริมทักษะอาชีพ

2) คณะกรรมการวิเคราะห์เอกสาร จำนวน 12 คน ทำหน้าที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำกรอบองค์ประกอบของรูปแบบ

3) ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 377 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาในเทศก์ จำนวน 16 คน ผู้บริหารสถานศึกษาและรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 179 คน และครูผู้สอน จำนวน 179 คน

4) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โรงเรียนต้นแบบระดับประเทศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดดอนทรายแก้ว โรงเรียนอนุบาลบ้านท่าพระยาจักร และโรงเรียน ห้วยน้ำนักวิทยา

5) ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการ บริหารจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ประธาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 (ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนเชิงนโยบายและการบริหารงานบุคคลในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา) 2) รองคณบดีฝ่ายวิจัย บริการวิชาการ และกิจการพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร (ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร วิธีวิทยาการวิจัย และการจัดกระบวนการเรียนรู้) 3) อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เชิงประจักษ์ด้านการบริหาร สถานศึกษา) 4) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุทัยธานี (ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความ เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิต และการเชื่อมโยงทักษะอาชีพร่วมกับ ชุมชน) และ 5) ครูเชี่ยวชาญด้านทักษะอาชีพ (ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญสูงมีประสบการณ์ตรงใน การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพและการสร้างรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

ในขั้นตอนนี้เป็นการยกร่างรูปแบบและผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) มีรายละเอียดดังนี้

1) คณะกรรมการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อยกร่างรูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน และผู้ให้ข้อมูลการตรวจสอบร่างรูปแบบประชุมระดมสมอง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และครูผู้สอนด้านทักษะ อาชีพ จำนวน 3 คน

2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินความ ถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือบุคลากร ทางการศึกษาที่มีวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์เชิงประจักษ์ในการขับเคลื่อนกิจกรรม ด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพ ได้แก่ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอุทัยธานี และครูเชี่ยวชาญ ด้านทักษะอาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้

การนำรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปปฏิบัติจริงในพื้นที่เป้าหมาย (Implementation) มีรายละเอียด ดังนี้

1) สถานศึกษาเป้าหมายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้งหมดจำนวน 179 แห่ง

2) ผู้ให้ข้อมูลผลการทดลอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน (กลุ่มเป้าหมายรวม 3,750 คน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และผู้เกี่ยวข้องใน โรงเรียนทั้ง 179 แห่ง

3) ภาควิชาช่วยความร่วมมือภายนอก สถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม และให้ข้อมูลสนับสนุน ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร วิทยาลัยการอาชีพขามเฒ่า ลักษบุรีและวิทยาลัยสารพัดช่างกำแพงเพชร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้

การประเมินรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินผลลัพธ์ด้านความเป็นประโยชน์และความพึงพอใจ โดยมีผู้ให้ข้อมูลรวม 55 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 16 คน ประธานกลุ่มโรงเรียน จำนวน 19 คน ตัวแทนครู จำนวน 19 คน และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) จำนวน 4 คน

2) กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมในการทดสอบเครื่องมือ (Try-out) ผู้ให้ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จาก ผู้รับผิดชอบ ด้านทักษะอาชีพ จำนวน 30 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

- 1) แบบบันทึกผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ
- 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น
- 3) แบบบันทึกผลการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน
- 4) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางบริหารจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน
- 5) แบบบันทึกผลการประชุมระดมสมองเพื่อยกร่างรูปแบบ
- 6) แบบบันทึกผลการประชุมระดมสมองเพื่อยกร่างคู่มือการใช้รูปแบบ
- 7) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สำหรับพิจารณาประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบ
- 8) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ
- 9) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สำหรับพิจารณาประเด็นองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบ
- 10) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของคู่มือ การใช้รูปแบบ
- 11) แบบรายงานผลการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนด้านคุณภาพผู้เรียน
- 12) แบบรายงานข้อมูลการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

- 13) แบบประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 14) แบบประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการระดับสถานศึกษา
- 15) แบบรายงานข้อมูลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมทักษะ

อาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน

- 16) แบบประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
- 17) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา และการใช้ภาษา และ 2) นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item - Objective Congruence) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 และทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำ

2) การทดลองใช้ (Try-out) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร ที่มีบทบาทหน้าที่ใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริงในการวิจัย โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รับผิดชอบด้านทักษะอาชีพ จำนวน 30 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา ความเข้าใจในข้อคำถาม

3) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try-out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมากและยอมรับได้ในทางวิจัย จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจัดการประชุมคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ขอความอนุเคราะห์และเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล รวมถึงจัดเวทีประชุมระดมสมองและสนทนากลุ่ม

2) ส่งแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ไปยังสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) ออกหนังสือขอข้อมูลการทดลองใช้และการประเมินรูปแบบ นัดประชุมชี้แจงมอบคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน จากนั้นดำเนินการนิเทศติดตาม และให้ผู้เกี่ยวข้องตอบแบบประเมินความเป็นประโยชน์และแบบประเมินความพึงพอใจหลังสิ้นสุดการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

- 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม นำมาจัดระเบียบข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยวิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นความเรียงและกรอบแนวคิดตามประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบ
- 2) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบประเมินต่าง ๆ นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและค่าการกระจายของข้อมูล ตามเกณฑ์การแปลความหมายที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา เรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทาง พบว่า

1) ผลการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบ จากการศึกษาพระบรมราโชบาย นโยบาย ภาครัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ และบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า เป้าหมายหลักคือการขับเคลื่อนนโยบายเรียนดี มีความสุข และการสร้างรายได้ระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 85 ให้มีทักษะอาชีพที่ผสมผสานเข้ากับบริบท การเกษตรของชุมชน จากการสังเคราะห์เอกสารพองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ 5) ผลผลิต และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

2) ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารและครูผู้สอน (N=377) พบว่า สภาพที่เป็นจริงในภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดกว่าร้อยละ 70.95 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ยังคงขาดแนวปฏิบัติและรูปแบบการขับเคลื่อนที่เป็นระบบและชัดเจน สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เมื่อนำมาคำนวณเปรียบเทียบ พบว่าด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่สุดในการพัฒนา คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการฝึกทักษะจากการปฏิบัติจริง และด้านการประสานภาคีเครือข่ายความร่วมมือและสถานประกอบการ เพื่อร่วมจัดงบประมาณและเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำผลลัพธ์จากขั้นตอนที่ 1 และผลการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่างเป็นรูปแบบ จากนั้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม พบว่า

- 1) โครงสร้างของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ หลักการ (การมีส่วนร่วมและปฏิบัติจริง) วัตถุประสงค์ (นักเรียนมี

รายได้ระหว่างเรียน) ปัจจัยนำเข้า (ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก) กระบวนการดำเนินการ (ระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษา) ผลการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

2) ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลประเมินร่างรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.15$) โดยเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.19$) 2) ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.16$) และ 3) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.13$)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า

1) ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้ตามพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.14$) โดยด้านที่ได้รับคะแนนสูงสุด คือ ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.16$) และด้านการพัฒนาและยกย่องเชิดชูเกียรติ ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.17$) ผ่านกิจกรรมการประกวดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ของสถานศึกษา

2) ภาพรวมรายได้ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย มีนักเรียนที่เข้าร่วมและได้รับการส่งเสริมรวมทั้งสิ้น 3,750 คน (ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) รายได้เฉลี่ยรวมทุกระดับชั้น สามารถสร้างรายได้เฉลี่ยระหว่างเรียนจริง 705.05 บาท ต่อคนต่อภาคเรียน กลุ่มนักเรียนที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่นสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยสูงสุดถึง 972.13 บาท ต่อคนต่อภาคเรียน

3) แหล่งที่มาของรายได้ (จำแนกตามกลุ่มอาชีพหลัก 4 กลุ่ม) รายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนเกิดขึ้นจริงจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมผ่านกลุ่มอาชีพหลักที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และท้องถิ่น ดังนี้ 1) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่ผสมผสานเข้ากับบริบทชุมชนส่วนใหญ่ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด หรือการเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก 2) กลุ่มอาชีพค้าขายและการบริการ ได้แก่ การฝึกทักษะผู้ประกอบการน้อย การจำหน่ายสินค้าในตลาดนัดโรงเรียนหรือกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน 3) กลุ่มอาชีพคหกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การแปรรูปอาหาร การทำขนม งานประดิษฐ์ และงานฝีมือที่สร้างมูลค่าเพิ่ม จากวัตถุดิบท้องถิ่น และ 4) กลุ่มอาชีพเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ได้แก่ การเรียนรู้ช่องทางการตลาดออนไลน์หรือตลาดดิจิทัลเพื่อช่วยสนับสนุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนและชุมชน

4. ผลการประเมินรูปแบบบริหารจัดการการเรียนรู้ โดยการประเมินความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า

ผลการประเมินความพึงพอใจและความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.20$) พิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ 1) ด้านภาพลักษณ์และคุณภาพการศึกษา รูปแบบนี้ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ

สถานศึกษาในสังกัดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.48$) 2) ด้านประสิทธิภาพการติดตามผลของเขตพื้นที่ ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ($\mu = 4.62$, $\sigma = 0.49$) และ 3) ด้านประโยชน์ต่อผู้เรียนรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะอาชีพที่ตรงตามความสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความสุขในการทำงาน และเกิดรายได้จริงระหว่างเรียนช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ถึงแม้สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายอยู่แล้วในระดับมาก แต่ผู้บริหารและครูผู้สอนยังคาดหวังที่จะเห็นระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเข้มข้นมากขึ้นกว่าเดิม สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าการขับเคลื่อนนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า และกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อตอบสนองบริบทความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเฉพาะด้านกระบวนการบริหารจัดการการจัดสรรทรัพยากร และการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องออกแบบจากการสะท้อนสภาพปัญหา ความขาดแคลน และบริบททางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนของประชากร ในพื้นที่จริงเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็นของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ระบุว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็น สภาพที่พึงประสงค์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ต้องการขับเคลื่อนนโยบายสู่สถานศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ข้อมูลความต้องการจำเป็นนี้ จึงเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความเที่ยงตรงในการนำไปใช้ออกแบบและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการในขั้นตอนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ ขอบผล (2563) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ตามพระบรมราโชบายด้านมีงานทำ-มีอาชีพ โดยพบว่าการขับเคลื่อนพระบรมราโชบายให้ประสบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางไม่สามารถทำได้เพียงแค่อำนาจจูงใจชั่วคราวได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นระบบ มีการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของประวิทย์ เอราวรรณ (2564) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ของเยาวชน ซึ่งระบุไว้ว่าการพัฒนาทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานของผู้เรียน จะบรรลุผลสำเร็จได้ดีเมื่อสถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงานตามแผน การนิเทศติดตามที่เข้มแข็ง และการประเมินผลที่สะท้อนภาพจริง สภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการสร้างรูปแบบบริหารจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบเชิงระบบอย่างครบถ้วน และเมื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะกระบวนการพัฒนารูปแบบได้ทำการสังเคราะห์มาจากฐานแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษาและนโยบายจุดเน้นที่เป็นระบบ ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 มาออกแบบ การสร้างรูปแบบการบริหารที่มีโครงสร้างชัดเจนและผ่านการตรวจสอบอย่างเป็นระบบจากผู้เชี่ยวชาญ จะช่วยลดความเสี่ยงในการนำไปปฏิบัติและเพิ่มโอกาสความสำเร็จขององค์กร แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา การที่รูปแบบบริหารจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากผู้วิจัยได้บูรณาการโครงสร้างเชิงระบบผนวกกับหลักการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 ด้านที่ 3 มีงานทำ-มีอาชีพมาเป็นแกนกลางสำคัญ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านกระบวนการ และปัจจัยนำเข้าที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ทรัพยากรภายในโรงเรียน แต่ครอบคลุมไปถึงฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านและช่องทางการตลาดดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของเจนกิตต์ พลสุวส์ (2562) ที่ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาไว้ว่ารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทและความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ และเมื่อนำโครงสร้างรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญรับรอง จะได้ผลการประเมินในระดับดีขึ้นไป จึงจะมั่นใจได้ว่าองค์ประกอบเหล่านั้นมีความเป็นไปได้และมีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร์ จงภูมิวิชัย (2564) ซึ่งทำการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ โดยพบผลการวิจัยสอดคล้องกันว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีความเด่นชัดในเรื่องขั้นตอนกระบวนการ และมีการกำหนดปัจจัยนำเข้า ตลอดจนเงื่อนไขความสำเร็จที่ชัดเจน จะได้รับการยอมรับและผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในระดับสูงมาก เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมองเห็นแนวทางความสำเร็จที่สามารถส่งต่อสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษาได้ง่าย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพล อาจอินทร์ (2565) ที่ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายจุดเน้นทางการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าการสร้างรูปแบบระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขับเคลื่อนพระบรมราโชบายหรือหลักสูตรสถานศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการตรวจสอบเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายศาสตร์ ทั้งด้านการบริหาร ด้านหลักสูตรและด้านการประเมินผล เพื่อให้ตัวรูปแบบเกิดความสมดุลเชิงระบบ คະแนนความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. ผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะอาชีพ มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงาน จากกิจกรรมอาชีพที่จัดขึ้น อย่างเป็นระบบ ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการขับเคลื่อนของรูปแบบมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนผ่านจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติในการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะอาชีพ มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงาน และที่สำคัญคือ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจริงจากกิจกรรมอาชีพที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลพจน์ พลโคกรวด (2563) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน โดยพบว่า เมื่อสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารที่เป็นระบบ

มีการวางแผนงานร่วมกับชุมชน ย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนทำให้นักเรียน มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และมีรายได้เสริม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ชนบทและกึ่งเมือง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด บุญเรือง (2565) ที่ได้ทำวิจัยการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ด้านมีงานทำ-มีอาชีพสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีผลลัพธ์สอดคล้องกันว่ากระบวนการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้อาชีพที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการประกอบการเบื้องต้น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชิ้นงาน จนนำไปสู่การเกิดรายได้ระหว่างเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด ยืนยันว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ฯ ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในระดับนโยบายของเขตพื้นที่ฯ เท่านั้น แต่ยังสร้างความพึงพอใจและได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างสูง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่ารูปแบบนี้ช่วยให้เขตพื้นที่ฯ ติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน สะท้อนว่าโครงสร้างของรูปแบบมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่เข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการบริหารการศึกษา รูปแบบการบริหารที่ยั่งยืนจะต้องตอบโจทย์บริบทภูมิสังคมและสร้างความพึงพอใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ ครู นักเรียนไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น ส่งผลดีต่อตัวนักเรียนและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อภาพรวมของระบบบริหารการศึกษาในระดับพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2563) ในส่วนการประเมินผลผลิต และประเมินผลลัพธ์สุดท้าย ซึ่งระบุว่าการประเมินรูปแบบการดำเนินงานทางการศึกษาที่ให้ผลสัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุด ทั้งในมิติของความพึงพอใจและมิติของผลกระทบเชิงบวก ย่อมเป็นเครื่องชี้วัดสำคัญที่แสดงว่ารูปแบบนั้นมีคุณค่าภายนอก และมีความคุ้มค่าที่จะได้รับการสนับสนุนให้ขยายผลสู่หน่วยงานอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงศ์ พรหมสุวรรณ (2564) ที่ได้ประเมินโครงการและรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาส โดยพบผลวิจัยสอดคล้องกันว่ารูปแบบการบริหารที่มีจุดแข็งในเรื่องระบบกำกับ ติดตาม และการนิเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะได้รับคะแนนความพึงพอใจ จากผู้ปฏิบัติงานในระดับสูงมาก เนื่องจากผู้ใช้รู้สึกมั่นใจในระบบสนับสนุนไม่รู้สึกโดดเดี่ยว และเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของภาพลักษณ์โรงเรียนที่ชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ ศิริพานิช (2566) ที่ศึกษาผลลัพธ์ของการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวพระบรมราโชบายไปใช้ในระดับจังหวัด และเขตพื้นที่ โดยระบุไว้ว่าเมื่อรูปแบบตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดทักษะความสนใจตามบริบทของตนเอง ส่งผลให้การประเมินความพึงพอใจจากครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบนี้ ประกาศเป็นนโยบายหรือแนวปฏิบัติหลักของเขตพื้นที่ และจัดทำระบบคลังความรู้เพื่อขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัด

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำโครงสร้าง 6 องค์ประกอบไปปรับใช้ตามบริบท โดยมุ่งเน้นการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นและจัดตารางเรียนที่ยืดหยุ่น

3. ครูผู้สอนควรร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านและภาคีเครือข่ายในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนทักษะการบริหารจัดการ การการเงิน การบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย และความซื่อสัตย์สุจริตควบคู่ไปกับทักษะอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาและวิจัยติดตามผลกระทบเชิงลึก เพื่อประเมินความยั่งยืนของทักษะอาชีพ พฤติกรรมการออมเงิน และการนำความรู้ไปต่อยอดประกอบอาชีพ

2. ควรทำการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการนำรูปแบบนี้ไปใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตเมือง เปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ห่างไกล

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแพลตฟอร์มการตลาดออนไลน์ สำหรับผลิตภัณฑ์ของนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). **พระบรมราโชวาทยกย่องและพระราชทานรางวัลแก่ครูและนักเรียน**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงศ์ พรหมสุวรรณ. (2564). **การประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจนกิตติ์ พลสุวสีดี. (2562). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิวาสี. (2564). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(2), 45-58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอราวรรณ. (2564). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ของเยาวชน**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- พลพจน์ พลโคกกวอด. (2563). **รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). **พระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562**. เล่ม 136, ตอนที่ 14 ข, หน้า 1.

- สมคิด บุญเรือง. (2565). การน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10 ด้านมีงานทำ-มีอาชีพสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 23(1), 89-104.
- สมเกียรติ ขอบพล. (2563). แนวทางการขับเคลื่อนพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 สู่สถานศึกษา. มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สมหวัง พินยานุวัฒน์. (2563). วิถีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งการตัดสินคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. (2567). แผนบริหารการศึกษาระดับพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2657. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn). กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวทางการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ. 21 เช่นจู่.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <http://nscr.nesdc.go.th>.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายและจุดเน้นทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนันต์ ศิริพานิช. (2566). ผลลัพธ์ของการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวพระบรมราโชบายไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 18(3), 112-126.